

Posudek oponenta bakalářské práce

Jméno a příjmení studentky: Nela Bešeová

Název práce: Posuzování neverbální bezprostřednosti a sebeúcty dětí prostřednictvím vlastního hodnocení a hodnocení druhého

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jitka Lindová, Ph.D.

Hned v úvodu by mělo být řečeno, že předložená bakalářská práce je prací metodologickou a v rámci fakulty nevídaně ambiciózní. Jeden z hlavních cílů práce – vytvořit a standardizovat dotazník na posuzování sebeúcty u předškolních dětí – je vysoce originální a vzhledem k tomu i hodně problematický (1., konceptualizace sebeúcty v předškolním věku a alespoň teoretický předpoklad k jejímu sebezposouzení; 2., konceptuální překryvy mezi sebeúctou a sebeúčinností v daném věku; 3. schopnost dětí využívat škálu na metakognitivní posuzování čehokoliv; 4. statistické metody použité na podporu jednotlivých tvrzení). Hned v úvodu předesílám, že studentce se tyto problematické aspekty vyřešit nepodařilo (i když si jich byla veskrze vědoma, což oceňuji), jenže znalosti potřebné na vyřešení těchto problémů bych očekával někde u postdoktorandů pracujících ve větších týmech se seniorními kolegy a kolegyněmi. Posudek, i když kritický, je tedy potřebné brát z této perspektivy.

1. Formální stránka práce:

Práce je napsána čtivě a používá přiměřený odborný jazyk, ale nedodrhuje jednotně normy APA 7, obsahuje četné formální nedostatky (delší citace mají být odsazeny bez uvozovek s uvedenou stranou, viz kupř. s. 3; odkazy s více než 2 autory nebo autorkami mají být citované s et al.; tabulky nejsou v APA formátu; hodnoty mají být až na výjimky zaokrouhleny na dvě desetinná místa s tečkou namísto čárky; citace v seznamu literatury jsou hodně nekonzistentní).

2. Teoretické uvedení do problematiky:

V ideálním případě, teoretický úvod by měl vytvořit odrazový můstek pro realizaci zamýšleného výzkumu: v tomto případě vytvoření škál na posouzení sebeúcty a neverbální bezprostřednosti u předškolních dětí. Jinými slovy, z teoretického úvodu musí být zjevné, že realizace daného výzkumu má oporu v teorii (nebo předešlých výzkumných zjištěních) a tedy že výzkum logicky (deduktivně) navazuje na známe fakty. Toto se v práci neděje. Kdyby šlo o běžnou bakalářskou práci, teoretický úvod by byl v zásadě postačující – práce konceptualizuje proměnné, ukazuje, jak byly v minulosti měřeny. Problém je však v tom, že práce na konceptualizaci využívá teorie a výzkumné zjištění, které neumožňují ani teoretickou šanci na vytvoření daných škál, protože dle nich děti zkrátka nemají ani teoretickou šanci být schopny posuzovat svoji sebeúctu. Problém je v tom, že teorie, které jsou citovány, jsou neaktuální a je dost dobře možné, že třeba aktuální výzkum v oblasti teorie zpracování informací nebo metakognice by mohl vrhnout na oblast úplně jiné světlo. Klíčem je definice sebeúcty jako sebehodnocení sebezpojetí. Sebehodnocení sebezpojetí předpokládá dvě složky: sebehodnocení (tedy schopnost metakognitivního

monitoringu nebo evaluace), které je aplikováno na sebepojetí (tedy zobecněn komplexní obraz všech svých znalostí a schopností; tedy de facto zobecnění deklarativních znalostí o sobě samém). Když se na to podíváme takto, můžeme si položit dvě otázky: (1) **jsou děti schopny metakognitivního monitoringu a v jaké míře** (proto výzkumy v oblasti metakognice)? (2) **Jsou děti schopny udržet v dlouhodobé paměti informace o svých schopnostech v různých doménách** a (3) **odvodit z těchto informací nějaké zevšeobecnění** (proto teorie zpracování informací)? Na obhajobě bych proto poprosil studentku, aby zodpověděla tyto tři otázky na základě nových vědeckých pramenů. Jestli to zvládne, její výzkum má teoretické opodstatnění.

3. Metodologie a výsledky:

Metodologická sekce obsahuje několik zásadních konceptuálních a několik praktických chyb. Opět však upozornuji na to, že znalosti na vyřešení většiny těchto chyb bych očekával u absolventů magisterského a v některých případech doktorského studia.

- (a) Vzorka není popsána dostatečně, nevíme základní údaje o dětech a rodičích (nejdůležitější informace chybí = věk). Součet dětí v Tabulce 1 nedává 200 (ale 80!), jak je referováno v paragrafu výše.
- (b) Dotazník na měření sebeúcty je konceptuálně blízky měření sebeúčinnosti. Sebeúčinnost (self-efficacy) představuje důvěru v své schopnosti podávat dobrý výkon, položky 3 a 4 tedy mohou být chápány obdobně.
- (c) EFA není dobrým nástrojem na hodnocení shody mezi hodnotiteli (otázky k obhajobě, (4) **jak studentka interpretuje jednotlivé faktory, které obdržela?**). Korelace navíc ukazují, že třeba učitelka 2 v Tabulce 12 a 13 byla nekonzistentní s učitelkou 1 a rodiči (nevíme ale, co to znamená, kdo je tady objektivně přesnější?). Navíc, velice pravděpodobně byl počet participujících nedostatečný pro provedení faktorové analýzy (nevíme, nebylo testováno).
- (d) Práce neobsahuje měření konvergentní (uznávám, tady by to šlo hodně těžko, ale stále je potřeba se k tomuto požadavku postavit a zaujmout k němu stanovisko) a prediktivní validity (i kdyby nástroje byly reliabilní, předikují něco smysluplné?).
- (e) Reportování změn v skórech mezi ročníky je v tomto případě neinformativní, protože vzorka není reprezentativní (a je nestována vždy jenom v jedné třídě). Rozdíly mezi ročníky mohou být způsobeny třeba paní učitelkou (opět, nevíme).
- (f) V diskuzi práce uvádí, že reliabilita a validita dotazníků byly potvrzeny částečně. Jak studentka na základě předloženého výzkumu chápe reliabilitu a jak validitu? Jinými slovy, (5) **proč si myslí, že její dotazníky jsou nebo nejsou reliabilní potažmo validní?**

4. Etická stránka výzkumu:

K etické stránce výzkumu nemám výhrady.

5. Závěr

Bakalářská práce v současné podobě **splňuje podmínky na ni kladené**, a proto ji **doporučuji k obhajobě**. Navzdory uvedeným – početným – výhradám ji hodnotím známkou **výborně (1)**, je

to text, o kterém se dá inspirativně přemýšlet a to je v rámci bakalářského stupně samo o sobě výborný výkon. Věřím, že do budoucna studentka integruje zpětnou vazbu a k ambiciózním cílům přidá deklarativní a procedurální znalosti potřebné k jejich naplnění.

V Praze, dne 4.9.2023

PhDr. Marek Urban, PhD.